

כר"ל משום שזכר דריב"ל וסיום בל"ע, ולא חתפרה כונתו ז"ל, מה ענין הא דריב"ל להא דר"ל.

עוד כתב הר"מ דאפי' חייב מיהב מ"מ אין מורין בן, ונראה שזכר נלמד מהא דמבואר בירי' שאין זה משנת חסידים, אבל אין מורין בן הוא ענין אחר.

והר"ש פ"ח דתרומות הביא את הירי' ולא פי' כלום וסחימת הדברים דהלכה כר"י, והר"ן פי' יוכב"פ כתב בהדיא כר"י דאם יחדו אחד מוסרין, וכי דגם בנשים בן, ונשים לא שייך נתייבבה והיינו כר"י, וכן בהגה"מ תמה על הר"מ למע פסק כר"ל והרמ"א הביא דעת החולקים בזה ודעת הר"מ בשם י"א, והב"ח כי דעת הרמ"א נראה כהר"מ מכתבו באחרונה ותמוה.

תניא בתוספי' פ"ו דתרומות אר"י דר"א בזמן שהוא מצפנים והם מבחין אבל בזמן שהוא מצפנים והם מצפנים הואיל והוא כר', וקאי איחדו דאפי' ביחדו אין מוסרין אלא א"כ אינו יכול להליל עלמא אבל אם יכול להליל עלמא אין מוסרין אותו והוא מפורש בפרש"י שמואל ב' כי כ"צ וברש"י סנהדרין ע"ב ב' ד"ה י"א, ולי' דר"א שהיה משנה מוקדמת דאין מוסרין אפי' ביחדו, [ובגליון יד אברהם העתיק החסיד] ולא פירשה ונתן מקום לעשות דקאי בלא יחדו וי"א אלא קאי ביחדו].

וי"ש לעי' באחד רואה חן הולך להרוג אנשים רבים ויכול להטותו לנצח אחר ויברך רק אחד שבזד אחר, ואילו שבזד זה יאול, ואם לא יעשה כלום יברגו הרבים והאחד ישרא' בחיים, ואפשר דלא דמי למוסרים אחד להריגה דהתם המסירה היא פעולה האכזרית של הריגה נפש ובפעולה זו ליכא הצלת אחרים בעצב של הפעולה אלא המקרה גרם עכשיו הצלת אחרים גם הצלת האחרים קשור במה שמוסרין להריגה נפש מיישראל, אבל בעיית החזן מלד זה לנצח אחר היא בעיקרה פעולה הצלה, ואינה קשורה כלל בהריגה היחיד שבזד אחר, רק עכשיו במקרה נמלך צד אחר נפש מיישראל ואחרי שבזד זה יברגו נפשות רבות, וצד אחד, אפשר דיש לנו להשתדל למעט אצדת ישראל בכל מאי דאפשר, והלא לילינוס ופסוס נברגו בשביל להליל את ישראל כמחש"כ רש"י תפנית י"ח ב' ד"ה בלדקין, ואמרו שאין כל ברי' יכולה לעמוד במחלוקת, מיהו הכא גרע דהורג בידים, ולא מצינו אלא דמוסרין אבל להרוג בידים אפשר דאין הורגין והא דברגו שב"צ דמורד במלכות הוה ומיהו ל"ע בתוס'.

ומש"ב בגליון יד אברהם שם דדוקא אם יברגו כולם צ"א מוסרין אותו אבל אם יביה לו חיי שעה אין מוסרין אותו חמור אלא כל שהוא והם לפיכך למוח עכשו מוסרין אותו כיון שיחזרו.

בפ"ת הביא בשם התפ"מ דע"פ הגורל אפשר למסור את היחיד כמו שמצינו ביונה ובזני שאלו יצמות ע"ט, תמוה דא"כ למע תני בתוספי' ובירי' יברגו כולם ולא ימסרו הו"ל למיתני יפילו גורל וימסרו את זה שילא בגורל ויונה הגורל גרם להם לדעת שאל מי הרעש ויונה אמר להם בעלמא להטיל אותו לים וכהו"ל דבני שאלו ע"פ נבואה עשה דוד אבל סתם בני אדם אין להם רשות להכריע ע"פ גורל מיהו אם הסכימו כולם להפיל גורל חזק שגפלו עליו הגורל מוסר עלמא שפיר דמי שכרי היחיד ראשי למסור עלמא כדי להליל את כולם כמו שמצינו בהורגו לוד כמחש"כ לעיל.

אחרי' כותבי השגות תשובת הב"ח ושם בסי' מ"ג הוה הנידון שבעליו על יהודי אחד [כנראה חשדוהו שלקח פסל שלהם] וכשהוציאוהו מסר כיסו לישראל אחד, ואחר שברגו את הגחשד שלהם, חזרו לחפש את זה שקיבל את הכיס שחשדו שהפסל היה בכיס והפחידו את ראשי הקהל שחשדו לא ימסרוהו יקחו את ראשי הקהל לענשם תחתיו.

והב"ח שם פי' הא דתניא בתוס' אר"י דר"א שהוא מצפנים והם מבחין, ר"ל הא דאין מוסרין צחידי מיהב הוא כשאינם צפנים, אבל כשהם צפנים ויחדו והוא חייב מיהב מוסרין אותו, וכתב דלא נקט ר"י כשהוא מבחין והם נוצפים דכ"ה נמי מוסרין כיון דהוא חייב מיהב בדיניהם ומעשיו גרמו לו, ור"ש דאמר דלמאכר כעטם דהוא חייב מיהב משום מורד במלכות צ"ד אינו חולק.

עדיו לא נתישבו דברי הר"מ פ"ד מה' פי"ז הי"ב, שסתם דפאח נכרית אסורה, ודברי בל"מ אינם מחויבים בזה.

סנהדרין קי"ב א' כיון דע"ללה ונפקא כלבושה דמיה, משמע לנכוס הדיקים מותרים ללא קרינן בזה ואת כל אשר בזה דבטלון אגב גוף, ואף שכן בעיר הוה כחון לעיר דגופו של אדם חולק רשות לעלמו, ומיהו נראה דוקא כשהוא לבוש בזה בשעת גמ"ד, דהא לא מצעי לי לבשו דתלי בסיכחא, והא דמצעי לי צפאח נכרית טפי משום שפאח נכרית חשיבא טפי גוף בשעת שכיב קלושה צפאח, ובר"מ לא הביא דין לבוש לדיקים, ואפשר דכיון דבגמ"ד לא הזכירוהו אלא דרך אגב ש"מ דסתמא אין בכלל נכסי לדיקים שצפאח, לא הולך גם הר"מ לפרש, וכן פאח נכרית שהזכיר סתמא מחפרש שאינה לבושה בזה, דאם לבושה בזה גופה היא, דלא גריעת משאר בגדים שעליה, ומיהו סוגיא דערכין ל"ע דמשמע דלא קשיא לי אלא הא דרז, הלא אף אי לענין איסור מת אין נוי שצפאח נאסרין, מ"מ פאח נכרית שצפאח מותרת כמו כל לבושין של לדיקים שמוותרים, וי"ל דאין הי"א אלא צעי לאחוכחי בן גם מהא דרז, וכי צ"י שם דנוי שאין מחזירין בשעת מיתב אינן נאסרין, ובל"מ שם תמה הא הו"ל צעי דלא איפשיטא, ואינו מוצן נהי דבעי"כ מספקא לן שאין בכלל נכסים, אבל לענין מת ודאי אין נאסר רק המחזיר בשעת מיתב וסתמא נתפסים כחכריבין, אבל תלי בסיכחא ודאי מותר שאינם בכלל חכריבים, עד שיחפישום היוורשים, ואף טבעות שצידה מותרים וכמחש"כ הד"מ שם, ובעי"כ הטבעות שצידה ג"כ מותרים, כשאר לבושים.

סימן כה

ירי' תרומות פ"ח כ"ד סיעת בני אדם כר' אפי' כולן נכרגין לא ימסרו נפש אחת מישראל יחדו לכן אחד כגון שבע בן צברי כר', אר"ל והוא שיהא חייב מיתב כשצ"ב ור"י אמר אפי"ס שא"ח מיתב כשצ"ב, נראה דהא דאמר ר"ל והוא שיהא חייב אין פירושו שיהא חייב צדיני החורה, דא"כ חייבין כל ישראל למוסרו לקיים צו דין החורה, ואפי' אם אינו חייב מיתב מחמת חייבי מיתב צ"ד שצחורה, אלא חייב מיתב מחמת מורד במלכות נמי חייבין כולם למוסרו, וא"כ אם אמרו תנו לנו אחד ונהרגוהו ויש צדיניהם אחד שנגמר דינו למיתב צ"ד של ישראל, או שדנו המלך להריגה, מוסרין את זה שנגמר דינו, אפי' לא יחדוהו וע"כ צריחא צאינו חייב מיתב צדיני ישראל, אלא ר"ל סבר דדוקא שזה שמיחדין אותו חייב מיתב אליהן ונמלך שזה שמיחדין אותו הוא כרודף שפי' זה שהוא נמלך בתוכן יברגו את כולן, ואף שאין צו דין רודף מן הדין כיון שעושה להליל את נפשו מ"מ אין חייבין כולם למסור נפשו אחד מן רב צעירות לצם כראו על אחד מהן יברגו כולם ואל ימסרוהו להריגה אפי"ס דהשתא הוא הגורם להריגה כולם מ"מ כיון דנעשה הדבר במקרה לא מקרי רודף, ור"י סבר דביתר השתא אוליין ועכשו הוא הגורם להריגה כולם, אח"כ ראיתי צ"ח יו"ד סי' קנ"ז שפי' בן, אבל טעם שכתב הב"ח לא נראה.

ור"פ עובדא דריב"ל אפילו לר"ל כיון דעולא צ"ק נחתיב לכן מיתב, והא דא"ל אליהו ז"ל שאין זו משנת חסידים ר"ל שאין הקצ"ה ממין דבר כזה להסידיו ואם חזקת חסיד דבר כזה לריך להחפול שיליבו ד' ותפלחו ודאי תקובל וכעין דעבד ר"ח פי"ז ח' צ' דצעי רחמי עלי ואח"י, והדבר מפורש בגמ' מות י"א א' דהבוא גברא כר' ולא אשחתי כר', אח"כ ראיתי צמדי"ר ויגש סיים אובעי לי מלהא מתעבדא ע"י אחרינהו ולא על ידך.

ולדינא ראוי לנו לפסוק כר"י, אבל הר"מ פי"ה מה' יסב"ת כ"ה פסק כר"ל וצבאגרי"א יו"ד סי' קנ"ז סקט"ז כתב דפסק

א"ה, סי' כ"ה היה בסדר ליקוטים ופצאתי לנכון לצרפו לסדר סנהדרין.